

Magazine van het Bisdom Haarlem-Amsterdam

OKTOBER

2024

5

SAMENKERK

SKD

8

75 jaar Justitie-
pastoraat

11

In de voetsporen
van Hildegard

34

Vier advents-
kaarsen

Magazine van het bisdom Haarlem-Amsterdam

OKTOBER
2024
5

SAMENKERK

Foto voorpagina: detail van een bronzen beeld van H. Hildegard van Bingen (Hildegardklooster, Eibingen)

Colofon

SamenKerk is het magazine van het Bisdom Haarlem-Amsterdam en verschijnt zes keer per jaar. Nummer 5 – jaargang 49
De volgende uitgave verschijnt op 19 december 2024.

Redactie

Eric van Teijlingen (hoofd- en eindredactie),
Chris Bond, Eugene Jongerden, Jerry Keuss
(redactiesecretariaat).

Medewerkers

Ada Bakker, Michel Bakker, Kitty Bouwman, Dea Broersen, Jasperine Brussee-van der Plas, Anneke Donkers, Leo Fijen, Ingrid Henkemans, Ralph Koreman, Marcel Poorthuis, Vera Schneijderberg.

Redactieadres

SamenKerk • Postbus 1053, 2001 BB Haarlem
Telefoon • 023-5112600 Fax • 023-5112629
IBAN • NL86 ABNA 0230 8523 19
E-mail • samenkerk@bisdomhaarlem-amsterdam.nl
www.bisdomhaarlem-amsterdam.nl

Abonnement

Abonnementenadministratie • 023-5112600.
Zes nummers *SamenKerk* • € 39,- per jaar
Zes nummers *SamenKerk* in het buitenland
€ 49,- per jaar

Advertenties

Redactie *SamenKerk*
Eric van Teijlingen
023-5112600
samenkerk@bisdomhaarlem-amsterdam.nl

Grafisch ontwerp

Impulsar strategy & design • www.impulsar.nl

Technische realisatie

Vanderperk Groep • www.vanderperk.nl

Niets uit deze uitgave mag zonder toestemming worden overgenomen. Van sommige teksten en illustraties is de herkomst niet te achterhalen; verantwoordelijken kunnen reageren via het redactieadres.

4 kaarsen

34

In de donkere dagen van december groeit het licht van Advent.

‘Met God zitten’ is wat justitiepastores doen.

75 jaar
Justitie-
pastoraat

8

Wilt u *SamenKerk* niet missen? Of ontvangt u *SamenKerk* liever thuis? Neem een abonnement!
Info: samenkerk@bisdomhaarlem-amsterdam.nl

Hildegard van Bingen

11

Deze Middeleeuwse Kerklerares blijft inspireren. Lees het verslag van onze lezersreis.

Heilig jaar 2025

14

Bisschop Callier had het in 1924 druk met het consacreran van nieuwe kerken.

100 jaar
parochiekerk
Bergen: 10
Bussum: 17
Beverwijk: 36

Wat schrijft de paus over 'hoop' als aanloop naar het Heilig Jaar?

Een eeuwling was vroeger een bijzonderheid, maar de laatste jaren nam het aantal honderdplussers toe. Nederland telt nu zo'n 2.500 personen (vooral vrouwen), die 100 jaar of ouder zijn.

Meerdere parochiekerken vieren in ons bisdom hun eeuwfeest. Allemaal in 1924 gebouwd om het groeiend aantal parochianen te huisvesten op de zondagmorgen voor de H.H. Missen en op andere dagen de rouwtjes en trouwtjes, terwijl de kinderen doordeweeks naar de katholieke basisschool gingen, de moeders hun boodschappen deden bij de katholieke bakker en slager en er op zaterdag de scouting de jongens en de meisjes ontving en er katholiek werd gevoetbald. De kerk was het stralende middelpunt van de parochie.

In 1924 zijn nieuwe kerken in Beverwijk, Bergen, Bloemendaal en Bussum gewijd door mgr. Augustinus Callier (1849-1928). Hij was een echte 'bouwbisschop'.

Veel leesplezier met *SamenKerk*.

Eric van Teijlingen
hoofdredacteur

En verder

- 4 Wat ik u zeggen wil
- 6 Kort nieuws
- 18 Parels uit de schattengrot
- 20 Inspiratie
- 23 Leo Fijen
- 24 Hildegard van Bingen als bazuin van het levende Licht
- 26 Uit de bijbel: Jezus in het Marcusevangelie
- 28 Geboekt
- 30 Naar de kerststallenmarkt in Kevelaer
- 32 Uit de kunst
- 37 Puzzel
- 38 Personalialia
- 39 Agenda

Bidden...

het rozenkransgebed

Oktober is de rozenkransmaand. In onze kerken wordt in die maand bijzondere aandacht gegeven aan dit gebed. De meeste katholieken hebben wel een rozenkrans. Tallozen bidden die bijvoorbeeld als ze onderweg zijn. Ik zie regelmatig zo'n rozenkrans in auto's hangen. En een overledene krijgt er vaak een in zijn handen gelegd. Zeker onder de ouderen zullen er velen zijn, die herinneringen hebben aan het rozenkransgebed 's avonds in het gezin. Een bedevaart of processie zonder dit gebed is ondenkbaar. Wat is het geheim en de kracht van de rozenkrans?

H

oe kun je bidden?

Er zijn vele manieren om te bidden. Een gebed in geestelijke duisternis en nood is niet minder waard dan gebed vervuld van vreugde. Spontaan kunnen we onze dankbaar-

heid uiten en God loven om iets moois, dat ons overkomt. We bidden voor allerlei intenties, denken in ons gebed aan dierbare mensen, overwegen mediterend het evangelie, enzovoorts.

Het wezen van gebed is echter uiteindelijk dat we luisteren, niet dat we iets zeggen. Bidden is meer luisteren naar God dan praten met God, hoe goed dat laatste ook is. De stilte kan gebed worden. Bidden is bij de Heer zijn en bij zijn moeder Maria, in de kracht van de Heilige Geest. Bij het bidden laten we onze noden en plannen los, om die in Gods handen te leggen: U zorgt voor mij, daarop mag ik vertrouwen.

Foto: Ramon Mangold

Rozenhoedje en rozenkrans

Er is een verschil tussen een rozenkrans en een rozenhoedje. Drie rozenhoedjes is een volledige rozenkrans, maar meestal beperkt men zich bij het bidden tot een rozenhoedje dat – na enkele inleidende gebeden – uit vijf ‘tientjes’ bestaat. Een tientje is één Onze Vader en tien keer een Wees gegroet, afgesloten met een korte lofprijzing: Eer aan de Vader en de Zoon en de Heilige Geest... Er is een kraal voor elk Onze Vader en elk Wees gegroet aan een rozenkrans. Vóór elk tientje wordt meestal een episode uit het leven, lijden of de verheerlijking van Jezus gememoreerd (de zogeheten ‘geheimen van de rozenkrans’).

**Bidden is meer
luisteren naar
dan praten
met God**

Een saai gebed?

Is het niet saai en eentonig om zoveel Onzevaders en Weesgegroeten achter elkaar te bidden? Dat zou je inderdaad kunnen denken. Het is dan ook niet de bedoeling bij elk woord stil te staan of de rozenkrans te bidden als een soort prestatie, een werk dat áf moet. Het gaat er niet om dat wijzelf steeds aan het woord zijn. De gedachte is juist dit gebed zó te bidden dat we in een rustige, meditatieve sfeer komen – een luisterhouding. De geheimen van de rozenkrans bieden daarbij een thema om over te mediteren tijdens het daarop volgende tientje.

Een gemakkelijk gebed

Het rozenkransgebed kun je overal doen: onderweg in de auto, als je aan het wandelen bent, zittend of geknield, thuis of in de kerk. Het is geen ingewikkeld gebed en het kan helpen om slechte gedachten van je weg te houden. Het is een Mariaal en meditatief gebed: we eren Maria en brengen ons haar leven en voorbeeld te binnen.

Kokosmat

Zelf bewaar ik goede herinneringen aan de meimaand en de oktobermaand in mijn vroege jeugd. Dan baden we in het gezin de rozenkrans rond het Mariabeeld, dat we als kinderen hadden versierd met allerlei bloemen, die we zelf hadden geplukt. O, ik weet dat sommige mensen tientallen jaren later nog hebben gezocht dat dit gebed thuis zo werd afgeraffeld en dat ze de rozenkrans hadden moeten bidden, geknield op een kokosmat. Het ging bij ons thuis ook wel wat snel, maar een kokosmat hadden wij niet.

Rozenkransmaand

Paus Leo XIII (paus van 1878-1903) heeft de rozenkransmaand ingesteld in zijn encycliek *Supremi apostolatus* (1883). De paus vroeg in die encycliek om van 1 oktober tot 2 november in alle parochiekerken de rozenkrans te bidden met de Litanie van Loreto. Hij had zelf een grote devotie voor het rozenkransgebed en heeft er maar liefst negen encyclieken aan gewijd, plus één over de rozenkransbroedersschappen! Hij was er sterk van overtuigd dat het bidden van de rozenkrans in de gezinnen verloedering van de samenleving en onheil kon afwenden en dat dit gebed Kerk en samenleving al voor vele rampen had behoed.

Ontstaan rozenkrans

Het gebed zelf is nog veel ouder. Een legende verhaalt dat de heilige Dominicus (1170-1221) de rozenkrans van Maria zelf in een visioen zou hebben ontvangen. Dit verhaal is in de kunst vaak verbeeld. Het schijnt dat een Nederlandse Dominicaan Alanus de Rupe (+ 1475 te Zwolle) deze legende voor het eerst in de wereld heeft gebracht. Hij verwarde waarschijnlijk zijn stichter met een Karthuizermonnik van dezelfde naam. Het bidden van Onzevaders aan een kralensnoer deden monniken al in de vierde eeuw. Nog steeds wordt een rozenkrans daarom wel “Paternoster” (Onze Vader) genoemd. Karthuizen hebben de geheimen van het leven van Jezus eraan toegevoegd. Geleidelijk ontwikkelde het rozenkransgebed zich. De Dominicaner paus Pius V (paus van 1566-1572) heeft de huidige vorm vastgelegd.

Ik hoop U hiermee geïnspireerd te hebben om het rozenkransgebed te blijven bidden of ermee te beginnen. En hoe dan ook: blijf bidden! ■

Bisschop Johannes Hendriks

RedWednesday

Op woensdagavond 20 november kleuren kathedraal, kerken, kloosters, monumenten en andere openbare gebouwen bloedrood om aandacht te vragen voor het lot van miljoenen vervolgd, onderdrukte en bedreigde gelovigen in de hele wereld. 'RedWednesday' is een initiatief 'Kerk in Nood'. Doet uw parochiekerk al mee? Info: www.kerkinood.nl

Kerkbalans voor de toekomst

Veel parochies ervaren dat kerkbijdragen teruglopen. Maar met heldere communicatie, een concreet richtbedrag en de focus op jaarlijkse indexing kan een parochie die trend keren. De belangrijkste tips uit de praktijk:

- 1 Geef een duidelijke boodschap af: de toekomst van de kerk ligt in uw handen.
- 2 Communiceer een helder richtbedrag en vraag mensen hun bijdrage te herzien n.a.v. inflatie (indexering).
- 3 Houd de financiën continu onder de aandacht.
- 4 Wees niet bang dezelfde boodschap vaak te herhalen; wie het de ene keer heeft gemist, pikt het dan de volgende keer mee.
- 5 Kies voor persoonlijk contact

Willibrordzondag

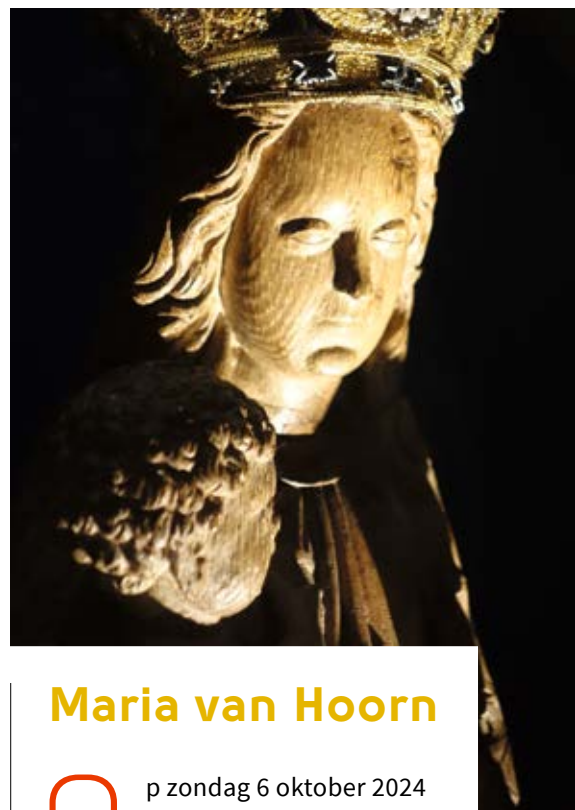
Zondag 10 november a.s. is het Willibrordzondag, de themazondag waarop in de gehele Rooms-Katholieke Kerk in Nederland aandacht gevraagd wordt voor de oecumene. "Dialogo is niet eenvoudigweg een uitwisseling van ideeën, in zekere zin is het altijd een 'uitwisseling van gaven,'" schreef paus Johannes Paulus II in 1995 in zijn encycliek over de oecumene *Ut Unum Sint*. Deze dynamiek van geven en ontvangen als fundamentele dimensie van de oecumenische dialoog staat centraal op Willibrordzondag 2024. Meer info: www.oecumene.nl

'Wishful Singing' in Spanbroek

'Wishful Singing' viert haar twintigjarig jubileum met een concert op zondag 13 oktober om 15.00 uur in de Sint-Bonifatiuskerk in Spanbroek. Op het programma staan composities van Hildegard van Bingen, werken van Ola Gjeilo en Diederik van der Laag en hoogtepunten uit het close harmony repertoire van de zangeressen van dit gezelschap. Info en kaarten: www.wishfulsinging.nl/ concertagenda

Ursulinen van Bergen naar Heemstede

De komende maanden zullen de laatste elf zusters Ursulinen van Bergen verhuizen naar Huize Bosbeek in Heemstede. De zusters hebben hiertoe besloten om zo als religieuze gemeenschap bijeen te blijven. De in 1898 in Monnickendam opgerichte congregatie legde zich toe op de ontwikkeling en vorming van de jonge of geestelijk beperkte mens. Ze hebben zich onder meer ingezet voor onderwijs aan meisjes, vooral in de Kop van Noord-Holland. In de hoogtijdagen bestond de congregatie uit zo'n vijfhonderd zusters.

Maria van Hoorn

Op zondag 6 oktober 2024 zal tijdens de viering van 11.00 uur het vijftiende-eeuwse beeld Maria van Hoorn, wat normaal wordt bewaard in het Westfries Museum, aanwezig zijn in de Koepelkerk (Grote Noord, Hoorn).

Maria Lessons & Hymns

Op woensdag 23 oktober om 19.00 uur is in de H.-Cunera-kerk (Nibbixwoud) voor de eerste keer een viering, getiteld 'Maria Lessons & Hymns', bestaande uit twaalf evangelieteksten over de H. Maagd Maria met daarbij veertien Marialiederden. Naast de bekende samenzangliederen ook andere (onbekende) Mariahymnen, gezongen door het Cunera-koor o.l.v. Ruud Hoogenboom.

Symposium 'Bijbel en Missie'

Missio Pauselijke Missiewerken en Tilburg School of Theology organiseren op vrijdagmiddag 18 oktober in Tilburg een symposium, waarbij twee vragen centraal staan: Wat is vanuit Bijbels perspectief essentieel voor een missionaire houding? En op welke manier kan de Bijbel functioneren in een missionaire aanpak? Tevens zullen er concrete handreikingen gedaan worden voor de missionaire praktijk van alledag in de parochie. Aanmelding: www.tiu.nu/2024Missio

Vrede begint bij jezelf

Op zaterdagmiddag 30 november is in de kathedraal een symposium, getiteld 'Vrede begint bij jezelf', geïnspireerd door de encycliek 'Fratelli Tutti' (Allen broeders/zusters) van paus Franciscus. Sprekers zijn onder meer mgr. Jan Hendriks (toelichting op de encycliek), Marianne Visser van Klaarwater (over haar heerroom, missionaris in Papoea Nieuw Guinea) en de Haarlemse burgemeester Jos Wienen. Voorafgaand is er een ochtendprogramma (rondleiding en lunch). Info en aanmelding: propetrisede.2019@gmail.com

Burgemeester Jos Wienen
Foto:Tessa Posthuma

Prijs foto lezersreis SamenKerk

Met deze foto van de basiliek van de Veertien Noodhelpers in Vierzehnheiligen (lezersreis 2023) heeft Angelique Broerse-van Hal de fotowedstrijd van Radio Maria gewonnen. "De fotograaf was op de goede plek op het juiste moment en zag het ook. De WOW-factor is de veelheid aan schoonheid in deze kerk, het lichtinval en de fotograaf die het allemaal goed op de foto weet te krijgen." Gefeliciteerd.

Katholieke Jongerendag

Op zaterdag 2 november is de Katholieke Jongerendag in 'De Schuilplaats' in Ede. Jongeren tussen de 16 en 30 jaar maar ook tieners van 12 tot 15 jaar zijn welkom. Het programma bevat onder andere diverse sprekers, muziek, een heilige Mis, workshops en ruimte voor ontmoeting en ontspanning. Info: www.jongkatholiek.nl

Adventsretraite

Van 6 tot en met 8 december organiseert het Heiligdom in Heiloo een adventsretraite, met rector Patrick Kuipers van de Utrechtse priesteropleiding Ariëns-instituut. In de Advent bereiden we ons voor op de geboorte én de wederkomst van Christus. Hoe kunnen we de weg bereiden om Hem meer toe te laten in ons leven? Info: 072-5051288 | www.olvternood.nl

Ik was gevangen...

75 Jaar Justitiepastaat

Tijdens zijn bezoek aan een gevangenis in Chili in januari 2018 hield een gevangene paus Franciscus dit voor: 'Het verliezen van onze vrijheid betekent niet het verliezen van onze dromen en hoop'. De paus antwoordde: "Dat is waar, detentie is erg pijnlijk, maar het betekent niet dat je je hoop of je vermogen om te dromen verliest."

V

andaag is uw vrijheid weggenomen maar dat heeft niet het laatste woord. Helemaal niet! Blijf vooruitkijken. Kijk vooruit naar de dag dat je terugkeert naar het leven in de samenleving."

De muren van de gevangenis

houden niet alleen de gevangenen binnen, de geslotenheid draagt er ook aan bij de samenleving - en daarmee ook de Kerk - buiten te houden. Het bezoeken van de gevangene is voor christenen echter een van de Werken van barmhartigheid (zie Matteus 25). Het evangelie doet een appel op de Kerk om naar binnen te gaan, om de gevangenen barmhartigheid

Stierf Christus immers niet zelf tussen twee misdadigers?

te tonen, hen te bezoeken én hen hun vrijlating bekend te maken (Lukas 4,18).

75 Jaar Justitiepastaat

Dit jaar wordt op 9 oktober het 75-jarig bestaan van het Justitiepastaat gevierd. Hoofdaalmoezenier Ryan van Eijk van het Justitiepastaat vraagt in een brief

gericht aan de parochies om in de vieringen van zondag 13 oktober (bijvoorbeeld bij de voorbede) aandacht te geven aan gevangenen en aan iedereen, die lijdt onder de gevolgen van criminaliteit. Behalve om de slachtoffers van misdrijven, gaat het daarbij ook om de kinderen, familie en vrienden van zowel daders als slachtoffers - én om de

Dag van de Gevangene

Iedere tweede zondag van oktober is de Dag voor de Gevangene, in 2024 op zondag 13 oktober. Deze dag vraagt aandacht voor de situatie van gedetineerden in Nederland en wereldwijd. Gedetineerden lopen vaak aan tegen vooroordelen en dat bemoeilijkt hen om hun plek te (her)vinden in de samenleving. Daarnaast worstelen gedetineerden ook zelf met hun verleden, met wat ze gedaan hebben en welke impact dat heeft op slachtoffers en op familie en vrienden. De Dag voor de Gevangene is bedoeld om stil te staan bij gedetineerden, familie en vrienden van gedetineerden en bij iedereen die lijdt onder criminaliteit.

Foto: CNS photo/Vatican Media

In de gevangenis wil je God

Margreet Sanders schreef eerder in *Voor God kom ik mijn cel uit* over haar ontmoetingen met jongeren in jeugddetentie. In dit nieuwe boek staan veertig verhalen over vrouwen in een vrouwengevangenis. In hun cel, na de kerkviering of gespreksgroep of op de luchtplaats delen ze hun leven, hoe ze zich staande houden en wat geloof daar aan bijdraagt. Een boek met tranen, een glimlach, schokkend en innemend tegelijkertijd, dit kijkje 'achter de tralies'...

In de gevangenis wil je God
Margreet Sanders | ISBN
9789493279711 | € 19,99
www.adveniat.nl

daderters van misdaden zelf. Want daderters dragen immers zelf ook gevolgen van hun daderters, zoals de straf ervoor.

Geloof en gevangenis

Nederland telt ruim 30.000 mensen in een of andere vorm van detentie. In de gevangenis zoeken zeer vele gedetineerden contact met justitiepastores van diverse gezindten. Zij waarderen het contact met hen, omdat die een plek bieden voor rust, bezinning en gebed aan ieder die dat wil.

Aandacht en zorg voor gevangenen behoort als werk van barmhartigheid tot de kern van het christendom. Stierf Christus immers niet zelf tussen twee misdaderters en zei Hij niet tegen een van hen dat ze elkaar dezelfde dag nog in het paradijs zouden zien. Misdadert, straf en gevangenschap raken mensen en de hele samenleving. Dus ook van de geloofsgemeenschap van de Kerk.

Met God zitten

De justitiepastores begeleiden als 'herders het 'verloren schaap' en zien actief uit om en met open armen de 'verloren zoon' te ontvangen. Ze zoeken met gedetineerden wat verloren is gegaan aan persoonlijke identiteit en proberen de onvervreembare waardigheid van de mens te hervinden in het licht van de liefde van God. Het is de pastorale opgave voor iedere justitiepastor om gedetineerden zo veel mogelijk te ondersteunen en te leiden naar een leven buiten de invloedssfeer van criminaliteit en illegaliteit. Kort gezegd: Met God zitten. ■

100 jaar Petrus en Pauluskerk in Bergen

Foto: Parochie Bergen | Historische Vereniging Bergen

De geloofsgemeenschap van Bergen vierde 8 september het eeuwfeest van hun HH.-Petrus-en-Pauluskerk aan de Dorpsstraat. Het kerkgebouw is eentje in een lange rij van katholieke godshuizen in Bergen.

H

et begon in de vroege Middeleeuwen met een eenvoudig houten gebouwtje, als kapel van de parochie van Schoorl. In 1280 werd Bergen een eigen parochie en in de tweede helft van de veertiende

eeuw kwam er een eerste stenen kerk, gewijd aan de H.H. apostelen Petrus en Paulus (thans de Ruïnekerk). Deze kerk trok veel belangstelling tot ver buiten Bergen, vooral na het Eucharistisch Mirakel van 1421-1422.

In 1574 werd deze kerk tijdens de Tachtigjarige Oorlog verwoest en tijdens de Reformatie kerkten de Bergense katholieken in schuilkerken.

Maar in 1810 verrees wederom een Petrus-en-Pauluskerk in Bergen, nu aan de Dorpsstraat. De eerste van drie kerkgebouwen op deze locatie. Rond 1860 bleek de kerk te klein en werd er naast de kerk een nieuwe gebouwd. De oude werd gesloopt om plaats te maken voor de (huidige) pastorie.

De 'tweede' kerk aan de Dorpsstraat bleek na enkele decennia aan vervanging toe, ook omdat het aantal katholieken bleef groeien. De Bergense architect Jan Leijen werd gevraagd een nieuwe kerk te bouwen voor duizend gelovigen. Op 30 juli 1923 werd de oude kerk

gesloopt. Onder grote belangstelling ging op 10 augustus de kerktoren om. Een jaar later, op 18 september 1924, consacreerde mgr. Augustinus Callier de nieuwe kerk voor de Bergenaren, een kerk weliswaar zonder kerktoren. De grote stenen beelden uit 1868 van de patroonheiligen Petrus en Paulus aan de buitengevel sierden weer de voorgevel van deze kerk.

Van alle kunstschaten kunnen de fresco's van de Bergense kunstenaar Jaap Min niet onvermeld blijven. Hij maakte in 1944 vijftien fresco's voor de kruiswegstaties: de veertien gebruikelijke afbeeldingen en als vijftiende de lijdensattributen. In 1950 maakte hij fresco's van het Mirakel van Bergen van 1421-1422 en de Bescherming van Bergen door HH. Petrus en Paulus tijdens de Tweede Wereldoorlog. ■

www.rkparochiebergennh.nl

Naar de beentjes van Sint Hildegard

Half september reisden bijna vijftig personen – allemaal geïnteresseerd en verbonden met Hildegard van Bingen; sommigen al vele jaren lang – naar ‘de beentjes van Sint Hildegard’. Het was een mooie en inhoudelijke SamenKerk lezersreis.

Van Alkmaar via Amstelveen en Den Bosch en een overnachting in Maria Laach ging de reis naar het Sint-Hildegardklooster bij Rudesheim am Rhein. Na afloop van het bezoek aan de kloosterkerk kreeg iedereen een zelf gebakken Hildegardkoekje aangereikt. Na de middagpauze kregen we door een bezoek aan klooster Eberbach een idee hoe het door Hildegard nabij de Nahe en Rijn gestichte klooster eruit zag met refter, kerk en gemeenschappelijke slaapzaal. Bij haar reliekschrijn in de kerk van Eibingen vierden we de eucharistie aan de vooravond van het Hildegardsfeest. Om 19.00 uur beierden (in Duitsland kan je er geen ander woord voor gebruiken) alle kerkklokken in de omgeving. Het was dit jaar voor het eerst dat in heel het bisdom Limburg (waar Rudesheim en Eibingen onder vallen) alle parochiekerken met het luiden van de kerkklokken de vigilie lieten klinken voor de feestdag van Sint Hildegard. Wat een bijzonder idee!

Feestdag

Op 17 september was er een pontificale hoogmis met mgr. Michael Gerber, bisschop van Fulda (waar H. Bonifatius begraven ligt). We werden als groep van het bisdom Haarlem-Amsterdam heel hartelijk begroet door de plaatselijke pastoor en de bisschop. Een zangeres bracht met haar heldere stem en begeleid door haar harp liederen van Hildegard ten gehore. De bisschop preekte bij een bijzondere openluchtviering over het belang van Hildegard voor de Kerk en de wereld van toen en van nu. Er werd gezegd dat hij voor het eerst een prachtig handgemaakt kazuifel droeg met op de achterzijde een kosmische afbeelding, gerelateerd aan visioenen van Hildegard.

Aansluitend was er gelegenheid om de relieken van Sint Hildegard te vereren. Daartoe waren twee deurtjes van de schrijn geopend, waar achter een venster daadwerkelijk 'de been-tjes van Sint Hildegard' te bezichtigen waren. Bijzondere momenten voor iedereen. In de tuin stonden picknicktafels voor onze groep klaar voor een heerlijk soep (met door Hildegard geprezen ingrediënten) en broodjes, 'Kaffee und Kuchen'.

In de middag was er een processie met de reliekschrijn door Eibingen. De vrouwelijke dominee van het lokale ziekenhuis en hospice hield een persoonlijke preek over innerlijke kracht. Aan deze processie deden ook meerdere zusters van het Hildegardklooster mee, waaronder de abdis die met staf liep. Dat komen we in Nederland

De bisschop preekte over het belang van Hildegard voor de Kerk en de wereld van toen en van nu

niet tegen. We liepen bijna allemaal met de processie mee door de met vlaggen versierde straten van Eibingen. Onze feestdag sloten we af in het klooster met de door de

zusters werkelijk prachtig gezongen vespers met ook een Hildegardlied.

Heel bijzonder bij deze vieringen waren de twee gebarentolken voor een grote groep doven en slechthorenden. De tolken vertaalden de woorden van alle sprekers en zelfs de liederen werden op een bijzondere wijze verbeeld, waarbij vooral de zielstaal sprak. Velen

van onze groep keken ook naar hen om het gesproken Duits beter te begrijpen. Het was als een soort ondertiteling, zoals op de tv, zei een van ons.

Doopkerk

De dag erna reisden we naar een klein kerkje, waar Hildegard is gedoopt. Daar hielden we een intieme gebedsviering geïnspireerd door Hildegards teksten en muziek. Deze middeleeuwse vrouw is zo veelzijdig en haar levensverhaal heeft vele aspecten, die ons kunnen inspireren en motiveren om zelf een diepe persoonlijke relatie met God aan te gaan. De gesproken woorden en de muziek van Hildegard maakten de groep letterlijk stil.

De laatste dagen van deze reis waren meer cultureel ingevuld met een bezoek aan Mainz en een prachtig uitkijkpunt over de Rijn, de wijngaarden, Rudesheim en Bingen. De kabelbaan bracht ons naar het centrum van het dorpje. Op de terugreis in Kavelaer, waar we Maria als Troosteres van de Bedroefden en ons aller Moeder eren, kwamen alle indrukken, ervaringen en emoties, die Hildegard, die andere sterke vrouw, ons de afgelopen dagen had gebracht, samen. Een waardig slot van deze reis. ■

Dea Broersen

Voor een uitgebreider verslag en veel foto's: scan de QR-code of: www.bisdomhaarlem-amsterdam.nl/Hildegard

Heilig Jaar 2025

Pelgrims van Hoop

Elke vijftienvintig jaar kent de Kerk een Heilig Jaar of Jubeljaar. Paus Bonifatius VIII kondigde in 1300 het eerste katholieke jubeljaar af. De oorsprong ligt in het Oude Testament: de Israëlieten vierden om de vijftig jaar een jubeljaar, om de gelijkheid, gerechtigheid en maatschappelijke vrede te herstellen. In een Heilig Jaar in de Rooms-Katholieke Kerk staat de verzoening tussen mensen onderling en tussen mens en God centraal.

'P

elgrims van Hoop' is het motto voor het Heilig Jaar 2025. Wat zegt paus Franciscus over hoop in het Jubeljaar, wat zegt hij erover in zijn Bul 'Spes non confundit' (= De hoop stelt niet teleur), waarin hij dit Heilige Jaar

plechtig aankondigde? "Iedereen weet wat het is om te hopen. In het hart van ieder mens woont hoop als het verlangen en de verwachting van goede dingen die komen gaan, ondanks het feit dat we niet weten wat de toekomst zal brengen", schrijft de paus. "Toch kan onzekerheid over de toekomst soms leiden tot tegenstrijdige gevoelens, variërend van vertrouwen tot bezorgdheid, van kalmte tot onrust, van vaste overtuiging tot aarzeling en twijfel."

De paus hoopt dat het Jubeljaar voor allen een gelegenheid zal zijn om vernieuwd te worden in hoop. De apostel Paulus schrijft in zijn brief aan de christenen van Rome: "De hoop wordt niet teleurgesteld, want Gods liefde is in ons hart uitgestort door de heilige Geest die ons werd geschonken" (Rom. 5, 5). Franciscus nam die zin als opening van de Bul. "Christelijke hoop is gegrond in de zekerheid dat niets of niemand ons ooit kan scheiden van Gods liefde", schrijft paus Franciscus met een verwijzing naar Paulus (Rom. 8, 35.37-39). "Deze hoop volhardt te midden van beproevingen: gegrondvest op geloof en gevoed door naastenliefde, stelt ze ons in staat vooruit te gaan in het leven."

"We moeten 'overvloedig zijn in hoop' (vgl. Rom. 15, 13), zodat we geloofwaardig en aantrekkelijk getuigenis kunnen afleggen van het geloof en de liefde, die in ons hart wonen." Geloof, hoop en liefde zijn samen de drie 'theologische deugden'. Het leven kent vreugde en verdriet, liefde wordt op de proef gesteld en hoop kan wankelen in het aangezicht van lijden. Een deugd die

Opening van het Heilig Jaar 2025

24 december 2024

Opening Heilig Jaar op kerstavond in de Sint-Pieterskerk, waarbij de paus de Heilige Deur zal openen.

29 december 2024

Opening Heilige Deur in de Sint Jan van Lateranen, de kathedraal van Rome. Gelijktijdig wordt in alle bisdommen, in iedere kathedraal, het Heilig Jaar geopend.

Vanaf 11.00 uur is iedereen welkom in de H.-Bavokathedraal voor bezoek aan de kerk, de kerktorens en het kerstdorp in de crypte. Om 15.15 uur kerstliedjes zingen. Om 16.00 uur eucharistieviering vanwege de diocesane opening van het Heilig Jaar. De hele dag koffie, thee, warme chocolademelk, glühwein en oliebollen verkrijgbaar. We sluiten om 18.30 uur de kerkdeuren.

nauw verbonden is met hoop is daarom geduld, aldus de paus. "In onze snelle wereld zijn we gewend om alles nu te willen", zegt hij. Hij pleit voor meer geduld: "Geduld, een van de vruchten van de Heilige Geest, ondersteunt onze hoop en versterkt deze. Mogen we leren te bidden om de genade van geduld, die zowel de dochter van hoop is als tegelijkertijd het stevige fundament ervan."

Wat is de basis van onze hoop? "De dood en opstanding van Jezus is het hart van ons geloof en de basis van onze hoop", aldus Franciscus. "We hebben de zekerheid dat de geschiedenis van de mensheid en onze eigen individuele geschiedenis niet gedoemd zijn tot een dood, een einde of een donkere afgrond, maar gericht zijn op een ontmoeting met de Heer van heerlijkheid." ■

Meer lezen over de theologische deugd 'Hoop'? Paus Benedictus XVI schreef er in 2007 een encycliek over: *Spe salvi* (= In Hoop gered).

Naar Rome in 2025

Bij een Heilig Jaar hoort ook een bedevaart maken, van oudsher een boetetocht. Naar Jeruzalem bij voorkeur, waar Jezus' kruis en lege graf tekenen zijn van onze verlossing en vergeving. Of naar Rome, waar er vier Heilige Deuren zijn voor het verkrijgen van een aflaat. Of naar Santiago de Compostella, waar je op de 'camino' jezelf tegenkomt. Ga ook op reis, want er is niets mooiers dan een hoop pelgrims van Hoop! Naast mogelijke persoonlijke of parochiële initiatieven zijn de volgende bedevaartreizen naar de 'Eeuwige Stad' Rome voorzien:

- **26 APRIL – 4 MEI** Nationale bedevaart met de Nederlandse bisdommen. Info en aanmelding: www.huisvoordepelgrim.nl (en dan: Rome 2025).
- **25 JULI – 5 AUGUSTUS** Jongerenreis 'Vanuit het hart naar het hart' – een mini-Wereldjongerendagen op initiatief van paus Franciscus. Info en aanmelding: info@jongbisdomhaarlem.nl
- **4 – 9 NOVEMBER** Rond de feestdag van Sint Willibrord in Rome het Heilig Jaar vieren. Info en aanmelding: www.christoffelreizen.nl

Leef toe naar het Heilig Jaar 2025...

www.rkkerk.nl/jubeljaar
www.bisdomhaarlem-amsterdam.nl/jubeljaar2025

Kerk Uitgeest 140 jaar

In de zomer van 1884 werd de nieuwe parochiekerk O.L.V. Geboorte aan de Langebuurt (Uitgeest) in gebruik genomen. Ze verving de te kleine, oude Waterstaatskerk. Dat was de wens van pastoor Frans Duvergé en zijn kerkmeesters. Hun initialen kunt u nog terugvinden op een drietal ramen in het priesterkoor. Architect E. Margry tekende voor de klus voor een bedrag van 85.000 gulden. De bouw startte in september 1882 en in 1884 konden de parochianen al kerken in hun nieuwe kerk. De kerkwijding zelf was op 6 juli 1885 door bisschop Caspar Bottemanne.

Schilderij OLVH-kerk

Recentelijk kwam de O.L.V.-Hemelvaartkerk (Heemstede) in het bezit van een bijzonder schilderij uit 1933 van het kerkinterieur. Het is geschilderd door Jac. van Noort voor Jan van der Linden, beiden lid van het College der Collectanten, als dank voor bewezen diensten. In een volle kerk – links de vrouwen en rechts de mannen – wordt de collecte ingezameld, de priester staat gekeerd naar het tabernakel. De beroemde schilderijen van Han Bijvoet, die hij in 1945-1947 aanbracht en deze kerk zo uniek maken, ontbreken nog.

Oudste kerkkoor bisdom

Op zondag 1 september vierde 'Cantate Domino' zijn 140-jarig jubileum in de Moeder-van-de-Verlosserkerk in Haarlem. Het kerkkoor werd in 1884 opgericht en is daarmee (waarschijnlijk) het oudste nog zingende parochiekoor van ons bisdom. Oorspronkelijk verbonden aan Haarlemse 'Sparnekerk', maar vanwege de sluiting van die kerk in 1975, vond het onderdak in Haarlem-Schalkwijk. Sinds 2015 zingen ze ook in de kerk van Overveen.

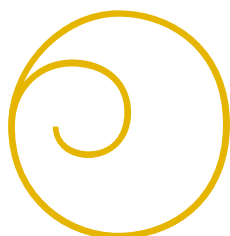
Foto: Ad Schaap

Nieuwe conferentie Missionaire Parochie

Zaterdag 8 februari is de volgende (vierde) landelijke conferentie in 'De Basiliek' (Veenendaal) over de missionaire parochie, waarvoor parochies, pastores en parochianen van harte zijn uitgenodigd om aan de hand van het thema 'Blijf in Mij' naar de toekomst van de Kerk te kijken. Info: www.missionaireparochie.nl

100 jaar **Mariakerk** in Bussum

Honderd jaar geleden werd de geloofsgemeenschap van Bussum, zo'n drieduizend zielen, te groot voor de H.-Vituskerk. Een landje van boomgaarden en groentetuinen werd gekozen voor een nieuwe kerk, gebouwd door Jos Cuypers ('zoon van...') en diens zoon Pierre jr., en gewijd aan Onze Lieve Vrouw van Altijdurende Bijstand.

p 14 juni 1920 werd de eerste steen gelegd en met Kerstmis 1921 werd de kerk in gebruik genomen. Van-

wege de gestegen bouwkosten werd de kerk pas op 21 oktober 1924 door de bisschop ingewijd. Later werden er nabij de kerk een pastorie, patroonaatsgebouw en basisschool gebouwd. Gelet op de architectuur noemde het dorp het de koepelkerk, maar de plaatselijke pers had het meteen over de Mariakerk.

De kerk, geheel uit baksteen, is in Neo-Byzantijnse stijl opgetrokken: een grote vierkante ruimte, overwelfd door een koepel met erboven een zogeheten 'lantaarn'. Met verschillende kleuren baksteen zijn decoraties aangebracht. De (houten)

beelden in de koepel boven de pilaren zijn de H.H.-Petrus en Paulus, de vier evangelisten, H.-Willibrordus en H.-Bonifatius. Boven de hoofdingang kwam een mozaïek van O.L.V. van Altijdurende Bijstand en in de kerk bij het Maria-altaar een kopie van de zestiende-eeuwse icoon. Pas in 1950 werden - bij gelegenheid van een priesterfeest van de pastoor - de wandschilderingen aangebracht. Frater François Mes osb. schilderde een voorstelling van Maria-Tenhemelopneming in de apsis, met daaronder de Twaalf Apostelen. Boven de biechtstoelen

kwamen afbeeldingen van de Goede Herder, de Verloren Zoon, Sint-Petrus en de H.-Maria Magdalena. In 2012 werd er het Steinmeyer-orgel uit de Hilversumse Clemenskerk geplaatst. Jos en Pierre jr. Cuypers bouwden nog twee soortgelijke koepelkerken, één in Dongen en de Agathakerk in Beverwijk, eveneens gewijd in 1924, en is daarmee een 'zusjeskerk' van Bussum. ■

[www.h-drieenheid.nl/
over-ons/onze-locaties](http://www.h-drieenheid.nl/over-ons/onze-locaties)

Feestprogramma: concerten op 20 oktober (Ottoni-kwartet en Wybe Kooijmans op orgel) en 27 november (Nederlandse Händelvereniging met hoogtepunten uit 'The Messiah'). Op zondag 3 november om 11.00 uur feestelijke viering met de bisschop. Aansluitend een lunch in de kerk en presentatie van het jubileumboek '100 Jaar Mariakerk'.

H

et lijkt niet zo'n prettig onderwerp, maar feitelijk is het heel mooi: het Requiem. Het gezongen Requiem bestaat uit meerdere gezangen. Het introitus klinkt, *Requiem aeternam dona nobis...*, waarna de

kist met het voeteneind naar het altaar wordt geplaatst. Er is wel een Kyrie maar er ontbreekt ook een en ander, zoals het Gloria en het Alleluia: in de rouw komen die woorden moeilijk over de lippen. Wat ook ontbreekt tegenwoordig is de sequentie 'Dies Irae', toch de beroemdste melodie.

In het boek *Kroniek van het requiem*, van de Belgen Pieter Bergé en Jan Christiaens, worden niet alleen de Gregoriaanse melodieën van het Requiem besproken, maar ook componisten, die zich daarop hebben geïnspireerd. Dat begint al in de Renaissance met onder meer Orlando di Lasso en Johannes Ockeghem. Mozart (zijn Requiem beroemd geworden door de film 'Amadeus') en Berlioz volgden. Berlioz niet alleen met een reusachtige symfonische bezetting van zijn Requiem, maar ook in zijn 'Symfonie Fantastique'. Deze romantische componist heeft het 'Dies Irae' in de trombones gelegd, terwijl een klok de gang naar de galg verbeeldt en een sardonische klarinet zoiets als een dodendans laat horen. Berlioz laat meer de angst en de verschrikking horen dan de troost en het hemelse. Dat strookt ook met de tekst van het 'Dies Irae', reden waarom in de dodenmis dit stuk doorgaans afwezig is, zoals ik al eens eerder heb geschreven.

Maar nu richten we ons op de literaire opbouw, want daar is veel van te leren. De zeventien strofen zijn driedelig: *Dies irae. Dies illa / Solvet saeculum in favilla / Teste David cum Sibylla!* Dag des oordeels, dag des Heren / Alles zal tot as verteren / naar Sibyllen en David leren.

De Sibylle is een (heidense) vrouwfiguur, die vanwege haar toekomstvisioenen als profetes werd beschouwd en werd geïmiteerd in joods-christelijke teksten. Denk maar aan de vrouwen op het plafond van de Sixtijnse Kapel in het grote werk van Michelangelo.

Maar de achttiende strofe van het 'Dies Irae' is vierdelig: *Lacrimosa dies illa / qua resurget ex favilla / judicandus homo reus / Huic ergo, parce Deus.* Het zal een dag van tranen zijn / waarop de mens met schuld beladen / opstaat uit de as, om geoordeeld te worden / God, wees hem dan genadig.

En de laatste strofe is zelfs maar tweedelig: *Pie Jesus Domine, dona eis requiem. Amen.*

Marcel Poorthuis is emeritus-hoogleraar in de dialoog tussen de godsdiensten aan de Faculteit Katholieke Theologie van Tilburg University.

Dat betekent dat het 'Dies Irae' uit meerdere delen bestaat, die later zijn samengevoegd. De milde laatste strofe is dan ook een welkome toevoeging geweest, net als tegenwoordig het 'In Paradisum' een troostrijk slot vormt. Het verschil verklaart ook waarom nogal wat componisten, onder wie natuurlijk Mozart het 'Lacrimosa' tot een aparte compositie hebben gemaakt. Ook het 'Pie Jesus' wordt vaak apart gecomponeerd. Zoveel is wel duidelijk: Er is nergens zoveel variatie en veelkleurigheid te vinden als juist in de geschiedenis van de liturgie. *Kroniek van het Requiem* spreekt

zelfs over honderden verschillende teksten en melodieën van het Requiem. Wat ook bijzonder is (en dat weerspreekt de klagers, die zeggen dat er geen belangstelling meer is voor het christendom): moderne componisten laten zich telkens weer door het Requiem inspireren en slaan doorgaans het 'Dies Irae' bepaald niet over! Het boek bespreekt de socialist Kurt Weil en de Fransen Duruflé en Fauré, maar ook Igor Stravinsky en Benjamin Britten, en zelfs Andrew Lloyd Webber, bekend van 'The Phantom of the Opera' en 'Jesus Christ Superstar'. Kunstenaars deinzen niet terug voor heftige scenes! Je zou een cd bij het boek verwachten, maar dat hoeft tegenwoordig niet meer met Spotify. De ontdekkingsreis kan beginnen! ■

Denk je erover om priester te worden?

Ontdek het op willibrordseminarie.nl of kom eens langs!

Hoogeweg 65, Heiloo
T 072 505 1288

Erik Venneker
seminarist

Grootseminarie
St. Willibrord
Bisdom Haarlem-
Amsterdam

Wilt u de priesteropleiding steunen?
NL64 INGB 000 000 5464 t.n.v. Het Grootseminarie

Speciale kaarsen

Kaarsen met bijenwas voorzien van een prachtig ontwerp voor het Heilig Jaar 2025 in 3D wasreliëf, Pelgrims van Hoop.

Levering rechtstreeks aan kerken en aan particulieren. Bezoek onze website voor meer informatie, www.waxartstudio.com.

 Wax Art Studio®
- speciale kaarsen -

Alfred Nobelstraat 18A - St. Oedenrode - 0413 399511
www.waxartstudio.com - info@waxartstudio.com

Retrouvaille

Reddingslijn voor relaties in nood

Elk huwelijk dat in crisis is, verdient de kans om te overleven. Retrouvaille is de plek waar gekwetste stellen hoop vinden, de mogelijkheid hun liefde voor elkaar te hervinden.

voor gelovige stellen die niet willen scheiden en elkaar weer willen vinden

- Ken en deel ik mijn gevoelens hoe het nu in deze tijd met me gaat?
- Hoe kan ik hierover spreken, zodat het goed is voor mij en de ander?
- Wij zijn verschillend, wat win ik daarbij?
- Een opbouwende confrontatie een uitdaging voor ons als stel.
- Hoe wil ik verder met jou?

1-3 november 2024
Weekend van Retrouvaille in Nederland
Gastenhuis O.L.V. ter Nood (Heiloo)

Info: Lian en Ben Liefveld
(06 48102112)

Ik leef

*Als ik dood ga,
vervallen aarde word,
verwaaide, gedreven wind
en schijnbaar ontvallen kracht,*

*als ik doodga,
breng me naar genoemde aarde,
naar die moeder,
die me 't daglicht bracht.*

*Mijn lichaam moet vergaan
in geuren van bekende aarde,
terwijl ik zelf verder ga,
na deze aardse tijdelijkheid,
onderbreking slechts
van te lang vervaagde
herinnering naar
speelse en onvergetelijke eeuwigheid.*

*Als ik doodga
en stervende ben,
komt die weer,
die hunkering en prikkelende
nieuwsgierigheid
naar mijn weerga
van vóór de aardse tijd!*

*Die hunkering naar
mijn weerga,
de Eeuwige,
mijn levensvriend,
God.*

*Ze maakt me
niet alleen droef
nieuwsgierig ook
de dood.*

Matteüs 22,9

missio

'Ga en nodig iedereen uit'

**WERELD
MISSIE
MAAND**

oktober 2024

**Geef voor Papoea-
Nieuw-Guinea**

Algemeen Nut
Beroepsinstelling
ANBI

Rekeningnummer
NL65 INGB 0000 0015 66

[missio.nl](https://www.missio.nl)

Leo Fijen is ambassadeur van uitgeverij Adveniat en oud-presentator van de geloofsgesprekken van de KRO-NCRV op de zondagochtend.

H

et is bijna onwerkelijk als ik er naar kijk, de maquette van de kerk van mijn jeugd in Haarlem-Noord. Ik ben opgegroeid in de Tesselschadestraat in Haarlem, precies de plek waar Petrus en

Paulus me steeds weer begroetten. En ik kwam er vaak langs. Op weg naar de Pius X-school, de speeltuin of de voetbalvelden.

Waar ik ook naar toe ging, ik passeerde de kerk waar het geloof bij me is gebelevend. Ik was er misdienaar,

leidde andere misdienaars op, werd er gekozen in de eerste parochievergadering en schreef er mijn eerste artikelen voor het kerkblad, *Aktie-Reactie*. Mijn leven is er mee vergroeid, want ik trouwde er ook, met voetballers en scoutingsmeisjes, die een erehaag vormden voor mijn vrouw en ik. De pastor die me aanmoedigde om iets in de wereld van geloof en kerk te doen, leerde ik daar kennen, Jan Schut uit Aker-sloot. Zijn foto staat nog steeds op mijn studeerkamer. Ik groet hem elke dag, ook al is hij meer dan dertig jaar geleden gestorven. Hij leerde me woorden te geven aan het geloof en de diepste stem van God te delen met het leven buiten de Kerk. Hij was de eerste, die me uitnodigde om op de preekstoel een klein woordje tot de kerk te richten. Ik zal 18 of 19 jaar zijn geweest. Maar hij zag wat in me en riep me tot het leven, dat ik nu leid, in dienst van de Kerk.

Dat flitst allemaal door me heen als ik aan begin van de herfst een mailtje van het bisdom Haarlem-Amsterdam ontvang: of ik interesse heb in de maquette van deze kerk van Petrus en Paulus, die van 1958 tot 1993 het straatbeeld van het uiterste puntje van Haarlem-Noord domineerde. Die vraag is zo beantwoord: natuurlijk heb ik interesse. Want ik kijk bij deze maquette, die nog in goede staat is, naar mijn eigen jeugd en naar de roepstem van mijn leven. Maar er is ook een andere reden waarom die maquette me dierbaar is. Deze kerk herinnert me voor altijd aan de opdracht om een gemeenschap bij elkaar te houden als de kerk verdwijnt. En dat is een heel actuele ontwikkeling. Ik wil er juist op deze plaats in dit magazine *Samen-Kerk* graag wat over zeggen, nu steeds meer kerken gesloten worden en er slechts één gebouw in een grote

meer regionale omgeving overblijft. Misschien is dat proces wel onvermijdelijk, zoals de sluiting van de kerk van Petrus en Paulus ook niet te voorkomen was. Er kwam in Haarlem-Noord niets voor in de plaats. Daarmee was de geloofsgemeenschap ook ter ziele.

Laten we leren uit de lessen van het verleden: als een kerk sluit, probeer dan de gemeenschap bij elkaar te houden (in een voormalige pastorie, buurthuis of schoolgebouw) en reken maar dat die gemeenschap het geloof present blijft stellen in buurt, wijk of dorp.

Als een kerk dicht gaat, zorg dat de mensen niet ontheemd achterblijven

De kerk van mijn jeugd

En vertrouw erop dat veel mensen uit die gemeenschap zo de kerk niet de rug toekeren en ook verbonden blijven met de centrale parochiekerk. Als een kerk dicht gaat, zorg dat de mensen niet ontheemd achterblijven. Want ook met gesloten kerken is er toekomst voor geloof: als kleine groepen elkaar maar kunnen blijven ontmoeten en bezielen in hun eigen omgeving. Dat komt ook de centrale parochiekerk en het bisdom ten goede. ■

Maquette van Mextal Maquettebouw van de H.H. -Petrus- en-Pauluskerk (Haarlem-Noord), van architect Harry Nefkens (in 1958 in gebruik genomen, in 1993 aan de eredienst onttrokken en in 1997 gesloopt).

Hildegard van Bingen als bazuin van het levende Licht

Visioenen spelen een belangrijke rol in het leven van Hildegard van Bingen. Als kind sprak ze al over dingen die we normaal met onze zintuigen niet kunnen waarnemen. Ook als volwassen vrouw zag ze verschijnselen van licht, die niet tot de alledaagse werkelijkheid behoren. De ervaring brengt ze tot uiting in: ik zag, ik hoorde. In de visioenen van Hildegard overheerst het visuele element. Maar ook het auditieve speelt een belangrijke rol: ze hoort het levende Licht tot haar spreken.

Toen ze 42 jaar oud was, ontving Hildegard voor het eerst een profetisch visioen. Daarin klonk een stem

De laatste jaren is er veel aandacht voor Hildegard van Bingen (1098-1179), niet in de laatste plaats vanwege de film 'De beentjes van Sint Hildegard' (2020) of de pauselijke erkenning als Kerklerares in 2012. Deze middeleeuwse abdis was een veelzijdige vrouw. Kitty Bouwman schrijft over Hildegards profetische visioenen.

uit de hemel, die haar de opdracht gaf om de goddelijke boodschap bekend te maken in een tijd van geloofstwijfel. Ze moest mensen aansporen tot ommekeer, opdat ze de weg van God zouden gaan. Deze opdracht kon ze echter niet vervullen, omdat zij als middeleeuwse vrouw niet in de openbaarheid kon treden. Vrouwen werden gezien als inferieur en ook Hildegard moest zich legitimeren. Daarom benadrukte ze, dat haar visioenen van God kwamen. In deze bijdrage ga ik in op haar profetische visioen.

Hildegards roeping tot profetes

In haar tweeënveertigste levensjaar ontving Hildegard een profetische opdracht. In een hemelse openbaring spreekt het levende Licht haar persoonlijk aan en roept haar op bekend te maken wat ze ziet en hoort. Ze wordt in dit visioen opgeroepen de goddelijke boodschap uit te dragen.

'O mens, breekbaar en as van as (...), zeg en schrijf wat je ziet en hoort. (...). Schrijf dat op, niet volgens jezelf, noch volgens een ander mens, maar volgens de wil van Hem die weet, ziet en alles beschikt in de verborgenheden van zijn mysteriën.'

Het levende Licht spreekt Hildegard aan: 'as van as, verrotting van verrotting'. Deze woorden duiden op de aardseheid van haar bestaan. Haar spiritualiteit is niet iets hemels, maar aards: down to earth. Het levende Licht roept haar op niet te schrijven vanuit haar zelf. In relatie tot God staat zij niet in het centrum. Zij wordt Gods spreekbuis. God spreekt en zij luistert. Ze weet haar visioen nauwkeurig te dateren en herinnert zich wat haar overkwam. Ze werd overweldigd door een goddelijke presentie van vuur. Deze presentie bewerkt een toenadering tot de heilige Schriften:

'Het geschiedde in het jaar 1141 van de menswording van Gods Zoon, Jezus Christus, toen ik 42 jaar en 7 maanden oud was, dat een vurig licht van een geweldige schittering tot mij kwam vanuit een geopende hemel. Het doorstroomde mijn hersenen en ontvlamde heel mijn hart en heel mijn borst. Het was geen verterend vuur maar wel maar verwarmend, zoals de zon met haar stralen iets verwarmt. En plotseling kreeg ik inzicht in de betekenis van de geschriften, namelijk van het psalterium, het evangelie en de andere geschriften van de katholieke Kerk, en van het Oude en Nieuwe Testament. Maar inzicht in de betekenis van de woorden van de tekst ervan, noch de kennis van de indeling der lettergrepen of van naamvallen en tijden bezat ik.'

De beschrijving van deze visionaire ervaring is een getuigenis van een indrukwekkend gebeuren. Eerst is er sprake van een vurig licht uit de hemel, dat Hildegard nadert. Dit lichtende vuur doet haar hart ontvlammen, waardoor het wordt geopend voor de diepere lagen van de heilige Schrift. Hildegard proeft de verborgen betekenis van de goddelijke woorden. Dit inzicht en deze ervaring verkrijgt ze niet door de teksten te bestuderen

en exegese te beoefenen. Nee, ze ontvangt uitleg van de Heilige Schrift direct uit de goddelijke Bron. Bij het ontvangen van dit visioen was Hildegard bij volle bewustzijn. Ze schrijft dat ze deze visionaire ervaring niet kreeg in een droom of in de slaap, ook niet met haar lichamelijke oren en ogen. Ze nam dit visioen innerlijk in zich op. Met nadruk zegt ze dat ze klaarwakker was; ze was niet in vervoering of in extase.

Omdat er in die tijd werd getwijfeld aan vrouwen met visioenen, kon Hildegard er niet mee naar buiten treden. Haar visioenen moesten eerst getoetst worden. Dat gebeurde op de Synode van Trier (1147), waarbij Bernardus van Clairvaux aanwezig was. Op de synode werden haar visionaire teksten voorgelezen door Paus Eugenius III en erkend. Daardoor kon ze haar stem als profetes en visionaire laten horen en haar werken openlijk bekend maken.

**God spreekt
en Hildegard
luistert**

Brieven en preken van Hildegard

Hildegard kreeg een groot bereik met haar goddelijke opdracht, doordat haar geschriften waren erkend. Ze schreef brieven aan geestelijke en wereldlijke leiders zoals de pausen en de keizers, maar ook aan abten en abdissen, monniken en monialen, en aan eenvoudige mensen die ze troostte.

Daarnaast maakte ze verschillende preekreizen, en dat was voor een

benedictines niet gebruikelijk. Als benedictines was ze immers gebonden aan de kloosterplek (standplaatsgebondenheid). Ze bouwde voldoende gezag op, om invloedrijk te functioneren. Ze preekte in het openbaar en sprak zich onomwonden uit over allerlei kwesties in kerk en politiek. Ze verzette zich tegen de verderfelijke daden van de wereldlijke en kerkelijk leiders. Ze nam geen blad voor de mond. Ze sprak vermanende woorden tot de clerus. Ze beschuldigde hen van verwaarlozing van pastorale taken. Ze riep hen op deemoedig te zijn en een voorbeeld te stellen voor het gelovige volk in plaats van zich te bekommeren om geld en macht. In haar brieven plaatste ze de goddelijke inspiratie tegenover het ongeïnspireerde machtsdenken van de clerus. Zo was ze bazuin van het levende Licht. ■

Kitty Bouwman

Dr. Kitty Bouwman werkt aan een onderzoek naar de personificaties Caritas en Wijsheid bij Hildegard van Bingen.

Jezus in het **Marcus-** evangelie

Jezus van Nazareth is niet alleen een mens, maar ook de Zoon van God. In Hem ontmoet men de langverwachte Redder, waarnaar de profeten verwijzen. Dit is de kernboodschap van alle vier de evangeliën. Op welke momenten in het Marcusevangelie wordt de goddelijkheid van Jezus zichtbaar? En hoe gaat Hij om met zijn hemelse afkomst?

Rembrandt, Hoofd van Christus, ca. 1648

M

arcus beschrijft de goddelijke identiteit van Jezus met drie verschillende titels. Twee klinken meteen in de titel van zijn verhaal: "Begin van de Blijde Boodschap van Jezus Christus,

de Zoon van God." Het valt op dat Jezus zichzelf nooit op deze wijze presenteert. Alleen zijn hemelse Vader of andere personen noemen Hem zo. Jezus gebruikt voor zichzelf consequent de naam van 'Mensenzoon'. Deze titel verschijnt veertien keer in het tweede evangelie, zonder enige uitleg. Jezus veronderstelt dus dat zijn toehoorders de betekenis ervan kennen.

Mensenzoon

De titel 'Mensenzoon' komt veelvuldig voor in het Oude Testament. God spreekt enkele profeten aan met deze naam, zoals Daniël: "Let goed op, mensenkind, want het

visioen heeft betrekking op de eindtijd" (vers 8,17). Deze Hebreeuwse aanroeping onderstreept de menselijkheid en de sterfelijkheid van de profeet. Als vergankelijke mens ontvangt hij een onvergankelijke boodschap, welke hij moet doorvertellen.

Het is juist dit aspect dat Marcus – meer dan de andere evangelisten – benadrukt: Jezus is een echte mens van vlees en bloed, die menselijke emoties toont. Zo wordt Jezus boos (vers 3,5) en moe (vers 4,38). Hij zucht (vers 8,12) en is teleurgesteld (vers 9,19). Hij toont angst op de avond voor zijn dood (vers 14,34) en op het kruis schreeuwt Hij uit dat Hij zich verlaten voelt door God (vers 15,34).

Hemelse opdracht

Anderzijds stelt het boek Daniël de Mensenzoon voor als een apocalyptische figuur. In een nachtelijk visioen ziet de profeet Hem komen op de wolken des hemels.

Staande voor de troon ontvangt de Mensenzoon van God koninklijke macht, waarmee Hij een eeuwig rijk zal stichten (Daniël 7,13-14). In het passieverhaal identificeert de gearresteerde Jezus zich duidelijk als deze hemelse Mensenzoon, hetgeen de hogepriester als godslastering beschouwt (Marcus 14,62-64).

Als Mensenzoon is Jezus dus een aardse mens met een hemelse opdracht. Hij is gezonden om het Rijk Gods te vestigen. Dit laatste doet Hij op een onverwachte wijze: Hij grijpt niet met geweld naar de wereldse macht, maar laat zichzelf grijpen. Met lijden en dood brengt Hij Gods heerschappij op aarde. Deze unieke en moeilijke boodschap klinkt meermaals tijdens de reis van Galilea naar Jeruzalem. Met drie lijdensvoorspellingen kondigt Jezus zijn naderende passie en kruisdood aan. Consequent snappen de leerlingen zijn confronterende woorden niet. Petrus wijst zijn Meester zelfs publiekelijk terecht (vers 8,32), terwijl Jakobus en Johannes alleen bezig zijn met hun eigen carrière (verzen 10,35-45). Jezus blijft zich echter presenteren als de lijdende Mensenzoon, die zijn leven geeft voor velen maar uiteindelijk zal opstaan uit de dood.

Redder

De afwijzende en onbegrepen reactie van de apostelen verklaart waarom Jezus zichzelf nooit de Messias noemt (in het Grieks: de *Christos*, Christus). Hij houdt zijn Messiaanse identiteit liever zo lang mogelijk geheim, omdat Hij weet dat zijn volgelingen een verkeerd

beeld hebben van deze persoon. In die eerste eeuw zag men de Messias als een politiek figuur, een verzetsheld die Israël zou bevrijden van de Romeinen. Jezus is echter een ander soort redder. Hij brengt een diepere bevrijding: niet van de Romeinse onderdrukker, maar van zonden en dood.

Totdat Jezus zijn leven geeft op het kruis, moet dus verzwegen worden dat Hij de Messias is. Dit unieke fenomeen in het Marcusevangelie wordt in de exegese 'het Messiasgeheim' genoemd. Inderdaad legt Jezus meermaals zijn omgeving het zwijgen op: Zo zegt Hij tegen de onreine geest: 'Zwijg stil!' (vers 1,25), nadat deze Hem als de Heilige Gods heeft herkend. Ook de melaatse mag volstrekt niet openbaar maken dat Jezus hem genezen heeft, hetgeen de man vervolgens toch doet (verzen 1,44-45). De ouders van Jairus mogen niet verder vertellen, dat Jezus hun dochter uit de dood heeft opgewekt (vers 5,43). En zelfs Petrus wordt verboden

om Jezus publiekelijk als Messias te belijden (vers 8,30).

Gods Zoon

'Zoon van God' is de laatste, belangrijke titel in Marcus. Het drukt de unieke en sterke relatie uit tussen Jezus en God. Op drie bijzondere momenten klinkt deze eretitel, allereerst bij de doop in de Jordaan. Wanneer Jezus opstaat uit het water, zegt een stem uit de hemel:

"Gij zijt mijn Zoon, mijn veelgeliefde,

in U heb Ik welbehagen" (vers 1,11). De stem klinkt opnieuw bij de gedaanteverandering op de berg Tabor. Petrus, Jakobus en Johannes horen daar: "Dit is mijn Zoon, de Welbeminde, luistert naar Hem" (vers 9,7). Helemaal aan het einde van het evangelie klinkt de titel nogmaals. Nu niet meer uit de hemel, maar uit de mond van de honderdman, die Jezus' kruisdood heeft gadegeslagen: "Waarlijk, deze mens was een Zoon van God" (vers 15,39). Omdat alle mannelijke leerlingen zijn gevluht, horen alleen een paar moedige vrouwen dit krachtige geloofsgetuigenis.

Diezelfde moed hebben ook wij nu nodig. In onze tijd de lijdende, gestorven en verrezen Messias belijden als Zoon van God is nog altijd een moeilijke boodschap, net zoals voor de eerste lezers van het oudste evangelie. Toch daagt Marcus ons uit om dit geloof aan te nemen en te verkondigen, luid en duidelijk, zoals de honderdman. ■

Roderick van Attekum

**Waarlijk,
deze mens was
een Zoon
van God**

Hoopvol 't nieuwe jaar in... een Heilig Jaar!

Klooster!

Scheurkalender met iedere dag een gebed van een bekende katholiek of kloosterling voor een dagelijks moment van rust en bezinning.

ISBN 9789493279858 | € 19,99
www.adveniat.nl

Gerarduskalender

Dagkalender met een spreuk die opbeurt of aanzet tot nadenken, en verder moppen, gedichten, enz. Ook verkrijgbaar als app op uw telefoon.

Via uw lokale (parochie)verkooppunt € 10,50 (met eigen schild bij afname van 20 stuks) | www.kloosterwittem.nl/gerarduskalender

Bijbelse dagkalender

Achttien protestantse predikanten bieden bemoedigende dagoverdenkingen voor stille tijd of aan tafel. Daarnaast mooie gebeden voor verschillende momenten.

ISBN 9789043540704 | € 10,50
www.kokboekencentrum.nl

Theologie scheurkalender

Iedere dag een intrigerend citaat uit de rijke geschiedenis van de theologie van het christendom: katholiek, protestants, oosters-orthodox, anglicaans en evangelisch.

ISBN 9789043541138 | € 16,99
www.kokboekencentrum.nl

Bijbelagenda

De enige agenda van Nederland die de week op zondag begint, met elke dag een citaat uit de Willibrordvertaling.

ISBN 9789493279841 | € 17,99
www.adveniat.nl

Mariakalender

De Mariakalender (met een grotere leesletter) doet je iedere dag leven met de H. Maria en andere nuttige informatie en tips.

ISBN 9789043540667 | € 15,00
www.kokboekencentrum.nl

Maak (via het internet) een parochiële jaarkalender. Kies twaalf typerende foto's uit van alle facetten van de parochie. Vermeld de kerkelijke feesten en belangrijke parochiële data. Voor: verkoop voor een parochieel goed doel, een mooie attentie voor de vrijwilligers, in ieder geval een pracht cadeau om weg te geven of te ontvangen.

Leven na een dood

Zoals veel mensen bleven twee Mariekes achter na een zelfdoding door hun man. Zij verliezen hun partners, Keesjan en Stefan, in 2017. Ze zijn dan 25 en 30 jaar oud. Samen spreken en schrijven ze op een eerlijke manier over hun rouw (en de pijn daarvan), de tranen en hoe hun leven opnieuw weer vorm krijgt na dit overwachte verlies. Is er toch leven na een dood? Laat u in dit boek meenemen in de achtbaan door de wereld van rouw. Naast hun verhalen en ervaringen schreven experts als Manu Kierse, Marinus van den Berg en 113 Zelfmoordpreventie een bijdrage.

Leven in de rouwerij. De zoektocht na verlies en zelfdoding | Marieke Foppen en Marieke van Lierop
ISBN 9789043540766 | € 22,99
www.kokboekencentrum.nl

Parabels zijn fantastisch

Meer dan veertig parabels of gelijkenissen vertelt Jezus alleen al in de evangeliën van Matteüs, Marcus en Lucas. En van de zeven 'Ik ben'-uitspraken van

Jezus in het Johannesevangelie zijn er een aantal zeker ook als gelijkenis aan te duiden (zoals die van 'Ik ben de goede herder'). Als verhalen zijn parabels onverwoestbaar. En wat dit boek laat zien, buiten prachtige inkijkjes in de gelijkenissen van Jezus of die uit de joodse wereld, dat parabels in veel wijsheids- en wereldliteratuur (ook van andere religies) te vinden zijn. Een goede parabel is creatief en trekt de toehoorder of lezer in het verhaal en zijn betekenis. Alleen daarom is dit boek het lezen waard.

Parabels van wijsheid. Parabels, fabels en gelijkenissen in de wereldliteratuur | Eric Ottenheijm, Nikki Spoelstra | ISBN 9789493279926 | € 29,99 | www.adveniat.nl

Bidden met Augustinus

Bij 'iemand die zingt, bidt twee keer' wordt vaak verwezen naar Sint Augustinus van Hippo (354-430). Bidden is essentieel voor de gelovige en de gemeenschap. Samen bidden geeft meer kracht. In oecumenisch verband is bidden met een vrome heilige misschien niet ideaal, maar de woorden van Augustinus – hij wist als geen

ander het breekbare verlangen naar God te verwoorden – spreken vele christenen aan. Bidden met Augustinus brengt twee tot één. Dit boek kan daarbij helpen. Oude gedachten, inspirerende teksten, mooie gebeden voor moderne mensen.

U roep ik in. Bidden met Augustinus | Johannes van Oort
ISBN 9789043541107 | € 20,00
www.kokboekencentrum.nl

Iedere dag een stapje

Een adventskalender of adventskaars, wie heeft er nog eentje? Iedere dag een stapje dichterbij het 'wonder van Bethlehem'. Met dit boekje kun je dag voor dag, bladzijde voor bladzijde – langs afbeeldingen van mooie kerststallen – biddend de advents- en kersttijd beleven. Zelf, in uw gezin of in een groepje met elkaar.

Van Advent tot Driekoningen | ISBN 9789493279902 | € 12,99 (bij 100 exemplaren slechts € 5,00 per stuk)
www.adveniat.nl

Naar de kerststallenmarkt in Kevelaer

Zaterdag
7 december
2024

Ga mee op zaterdag 7 december naar Kevelaer (Duitsland). Daar is gelegenheid de heiligen van de Troosteres van de Bedroefden te bezoeken en natuurlijk de kraampjes van de kerststallenmarkt.

Een mooie dag voor Kevelaerfans én voor liefhebbers van kerstgroepjes. Aan het eind van de dag vieren we in de Kaarsenkapel de eucharistie. In de prijs inbegrepen: vervoer met touringcar, koffie met gebak (heenreis) en warme maaltijd.

Vertrekplaatsen

(afhankelijk van het aantal deelnemers)

- Alkmaar (station CS, achterzijde)
- Volendam (Museum, Julianaweg)
- Heemstede (OLVH-kerk, Valkenburgplein)
- Amsterdam (station Sloterdijk, Piarcooplein 1)
- Hilversum (H. Vituskerk, Emmastraat)
- Amstelveen (Titus Brandsmakerk)
- Zaanstreek (café Remise)

Aan-
melding tot
25 november
2024

Aanmelding/informatie

- kevelaerbedevaart@outlook.com
- Dea Broersen (06-25021417)
- Yvonne van Stiphout-Boos (06-22248723)
- Jos Martens (06-16666900)

€ 69,00 p.p.

0 t/m 12 jaar gratis, 13 t/m 18 jaar € 39,00

Foto: Van Hoogevest Architecten

Terwijl de in 1917 opgerichte parochie Allerheiligste Drie-eenheid nog kerkte in een noodkerk, stichtte pastoor mgr. L. Willenborg in 1924 de parochiële begraafplaats Adelbert aan de Bloemendaalse Dennenweg, naar een ontwerp van de bekende landschapsarchitect Leonard Springer.

100 jaar Adelbertuskapel begraafplaats Bloemendaal

De Franse Benedictijner monnik en architect Dom Paul Bellot werd in 1924 gevraagd een kapel en toegangspoort te realiseren. De kapel diende tot 1953 voor de absoute, het katholieke uitvaartritueel, waarbij de priester de baar bewierookt en besprenkelt met wijwater alvorens deze ter aarde wordt besteld.

Met zijn achthoekige opzet lijkt deze Adelbertuskapel op een doopkapel, waar de gelovige bij het doopsel de belofte van het eeuwig leven wordt gedaan. Bij de absoute wordt daar met de besprenkeling van het wijwater aan herinnerd.

De plattegrond van de kapel is gespiegeld om een centrale noord-zuid-as, waar de vooruitspringende hoofdingang (noordkant), de centrale plaats van de kist in de tegelvloer, het voormalige altaar en de uitgebouwde sacristie (zuidkant) deel van uitmaken. De sacristie heeft boven de ingang een klokkenstoel met luidklok.

Dom Bellot heeft de kapel als een 'Gesamtkunstwerk' ontworpen, dat wil zeggen niet alleen de muren maar helemaal: van lichtkroon tot wijwaterbakje, van bidstoel tot kandelaar. De kapel kent een expressief en kleurrijk gebruik van baksteen, tegelwerk en glas-inlood en geeft daarmee - in de woorden van Dom Bellot - uiting aan de vreugde van het hoopgevende christendom. De smeedijzeren kroonluchter in het midden

van de kapel, speciaal voor deze kapel ontworpen, benadrukt deze functie. De glas-in-loodramen zijn afkomstig uit het atelier Joep Nicolas uit Roermond.

Naast bouwpastoor Willenborg zijn er in het bosrijke park schrijvers als Godfried Bomans (1971), Louis Ferron (2005) en Renate Dorrestein (2018), architect Nico Andriessen (1996) en kunstenaar Marie Andriessen (2007) begraven. ■

Jubileumboek: *Tuin van rust en stilte. 100 Jaar R.K. begraafplaats Adelbert in Bloemendaal* | Anja Krabben (tekst/foto) en Frans Hanswijk (foto) secretaris@begraafplaatsadelbert.nl | € 9,95

Vanwege het eeuwfeest wordt op 22 oktober een kindermonumentje voor de stille levens onthuld, ter herinnering aan alle kinderen die nooit een eigen rustplaats hebben gekregen. Scholieren van de nabijgelegen Theresiaschool planten een herdenkingsboom.

www.begraafplaatsadelbert.nl
Kapel is dagelijks geopend van 11.00 tot 16.00.

Ingrid Henkemans is erfgoedsspecialist van Museum Catharijneconvent en inventariseert en adviseert de kerken van het Bisdom Haarlem-Amsterdam.

De kapel van de Tiltenberg

Gesamtkunst' in de Bollenstreek

Ingeklemd tussen de bollenvelden bevindt zich nabij de dorpen Vogelenzang (bisdom Haarlem-Amsterdam) en De Zilk (bisdom Rotterdam) landgoed De Tiltenberg. In 1930-1931 bouwde architect Jan Stuyt op dit landgoed een complex in opdracht van het Gezelschap van de Vrouwen van Nazareth. In 1953 werd daar op hun verzoek een bijzondere kapel aan toegevoegd.

De Tiltenberg, waar nu de curie van het bisdom is gehuisvest, kent een lange geschiedenis, die begint bij de oprichting van een beweging voor hoogopgeleide, jonge katholieke vrouwen, het 'Gezelschap voor Vrouwen van Nazareth',

in 1921 gesticht door Jezuiet Jacques van Ginneken (1877-1945). Deze lekenorde leefde samen op landgoed Overvoorde in Rijswijk. Het doel was om deze jonge katholieke vrouwen een andere optie te geven dan het stichten van een gezin of intreden in het klooster. Een andere keuze dan 'man of muur'. Binnen de 'kloostermuren' van de Vrouwen van Nazareth golden strenge regels en droegen de vrouwen een sober habijt. Buiten namen ze deel aan het gewone leven door te werken in fabrieken en bedrijven en probeerden daar hun geloof uit te dragen.

In 1929 vroeg de toenmalige bisschop van Haarlem, mgr. Jo Aengenent (1873-1935), deze vrouwen de

vorming van jonge katholieke meisjes en vrouwen in zijn bisdom op zich te nemen. Hier kwam 'de Graalbeweging' uit voort, waar de Vrouwen van Nazareth als kernleden deel van uit maakten en rechtstreeks onder de bisschop ressorteerden.

De broers Nico en Hans van der Laan

De Vrouwen van Nazareth vroegen in 1930 Jan Stuyt (1868-1934) om op het landgoed De Tiltenberg het moedercomplex voor de beweging te realiseren. Jaren later, in 1953, werd daar een kapel aan toegevoegd, ontworpen door de architecten Nico van der Laan (1908-1986) en diens broer Hans van der Laan (1904-1991).

Foto's: Angeliq
ue Broerse-van Hal.
Zij is een nicht van
Harry van Hal, die
samen met de broers
Van der Laan in
Den Bosch het archi-
tectenbureau Van der
Laan, Hansen en
Van Hal had.

Hans kreeg de meeste bekendheid met zijn ontwerpen. In zijn jongere jaren studeerde hij bouwkunde in Delft bij Granpré Molière (1883-1972), de grondlegger van de Delftse School. Daar leerde hij dat bij het ontwerpen van een gebouw alles in de juiste verhoudingen moest staan. Alleen dan kon men tot 'schoonheid komen'.

Maar Hans had andere plannen. Hij verliet Delft vroegtijdig om in te treden bij de Benedictijner monniken in Oosterhout. Daar raakte hij opnieuw geïnteresseerd in de architectuur en ontwikkelde een ingewikkelde theorie over ruimte, vorm en grootte; de theorie van het 'plastisch getal'. Het voert te ver om deze theorie hier helemaal uit de doeken te

Van der Laan streefde naar rust en ruimte (voor God en mens) in een gebouw

doen, maar de ideeën van zijn leermeester Granpré over verhoudingen in een gebouw komen hierin terug. Van der Laan streefde met het plastisch getal naar rust en ruimte (voor God en mens) in een gebouw.

De Tiltenberg

In 2005 werd het interieur van de kapel van de Tiltenberg gerealiseerd door broeder Leo Disch osb in de geest van de Bossche School. Disch werkt ook vaak met ontwerpen van Dom Hans van der Laan zelf. De kloosterachtige ruimte is klein en intiem. In het midden van de halfronde apsis staat op een verhoging het tabernakel, gemaakt van natuursteen. De deurtjes lijken open te staan. In het tabernakel staat een halfronde witte, op een urn lijkende tabernakelkast met geometrische figuren en een gelijkarmig kruis. Op de voorgrond staan drie zetels opgesteld voor de celebranten, die zeer strak en sober zijn uitgevoerd. Elke stoel heeft een hoge rug met horizontaal geplaatste planken, vastgeklonken rijen verticaal geplaatste nageltjes. Ook de kerkbanken die in een hoefijzervorm rond het celebratiealtaar staan, zijn met dezelfde details uitgevoerd en afgewerkt. Zelfs de kleur van zetels en banken zijn van zijn hand. Dom Van der Laan ontwikkelde namelijk zeven kleuren, die hij vervolgens in al zijn ontwerpen gebruikte. Onder het vierkante celebratiealtaar staat een reliekenkist van de hand van edelsmid Bob Anink (1913-1996) achter een wit hekwerk met een decoratie in kruisvorm. De grote kaarsenkroon aan het plafond is ook nog origineel uit 1953.

Disch ontwierp niet alleen de grotere objecten in de kapel, waarbij hij – net als Hans van der Laan – op de kleinste details lette. Zo ontwierp hij de kandelaars op en naast het altaar, en zelfs het haakje, waar het wierookvat aan opgehangen wordt. Resultaat is een interieur waarin alles op elkaar is afgestemd, waardoor een zogeheten 'Gesamtkunstwerk' is ontstaan. Alles klopt en is in harmonie. ■

Ingrid Henkemans

Ontsteek 't groeierende licht...

Het is herfst: onstuimig weer, de temperatuur daalt, de kracht van de natuur keert langzaam in zichzelf terug en buiten wordt het elke dag donkerder. Ook wij mensen gaan meer en meer naar binnen. Op zondag 1 december begint de Advent. Met de start van de adventstijd kan langzaam het innerlijke licht groeien. Het woord 'advent' komt uit het Latijn. *Adventus* betekent: komst. In de Advent kijken we uit naar de komst van het licht op aarde.

In de kerk (maar waarom óók niet thuis) wijst de adventskrans met z'n vier kaarsen naar het licht, dat in onze harten, huizen en kerken mag groeien. Elk van de vier nieuw ontstoken kaarsen staan symbool voor een nieuwe adventsweek. Op die manier groeit de verwachting naar het licht, wat het kerstkindje ons brengt. Het groeiende licht van de Advent staat symbool voor de hoop, die het boze verdrijft en de donkerheid overwint.

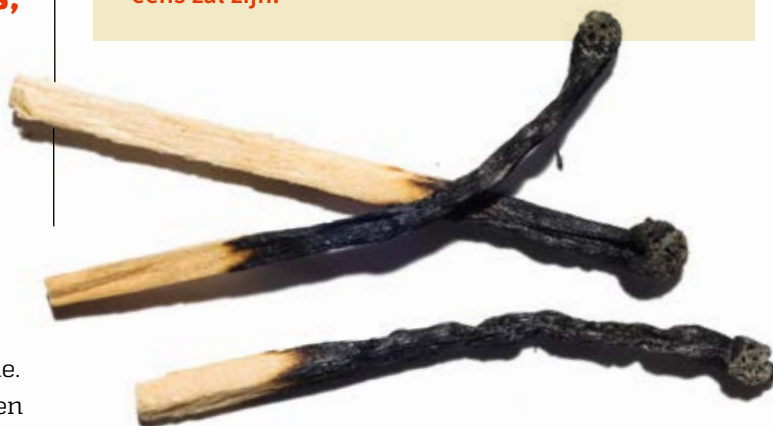

Willen we het Licht aanvaarden, of niet? Mag Jezus, het Licht voor de wereld, onze duisternis verlichten?

Over dit licht in de duisternis schrijft de evangelist Johannes aan het begin van zijn evangelie. Het zijn woorden die voorgelezen worden tijdens de dagmis van Kerstmis: 'Het licht schijnt in de duisternis, maar de duisternis nam het niet aan. Het ware Licht dat iedere mens verlicht, kwam in de wereld. Hij was in de wereld; de wereld was door Hem geworden en toch erkende de wereld Hem niet.' (Joh 1,5,9-10). De Johannes-proloog be vraagt ons nu reeds tijdens deze weken van verlangen en verwachten: willen we het Licht aanvaarden, of niet? Mag Jezus, het Licht voor de wereld, onze duisternis verlichten? Telkens wanneer we een kaars op de adventskrans ontsteken, drukken we ons verlangen uit dat Jezus' licht zou schijnen in alles wat we doen, in heel ons leven. ■

Ontsteek het groeiende licht...

- 1 Mensen kijken in het donker naar een wereld vol verdriet:
Steek een kaars aan, die vertelt van het licht dat je straks ziet.
- 2 Mensen kijken naar de sterren, maar dat licht is ver en koud:
Steek een kaars aan, die vertelt van het licht dat van je houdt.
- 3 Mensen hebben mooie plannen, maar er gaat zo vaak wat mis:
Steek een kaars aan, die vertelt dat Gods toekomst stralend is.
- 4 Mensen dromen mooie dromen van een wereld licht en fijn:
Steek een kaars aan, die vertelt hoe de wereld eens zal zijn.

**Donker is de aarde, de bomen zijn nu kaal.
Voor het Kwaad bewaar' ons, dapp're Michael.
Willibrord gaf 't geloof van een God, die van je houdt,
in plaats van een heilige boom in 't woud.
Sint Maarten, hij schonk ons offerkracht.
Advent is nu gekomen en heel de wereld wacht.
Sint Nicolaas wil helpen een beter mens te zijn,
opdat het kerstlicht strale in onze harten rein.**

In de herfsttijd worden de dagen korter, de duisternis groeit. Op weg naar de donkere dagen van december, wanneer we de geboorte van Jezus Christus vieren, de Redder en Verlosser – Hij die is het Licht van de wereld – gedenken we heiligen, die een lichtend voorbeeld zijn van geloof, hoop en naastenliefde.

100 jaar Agathakerk Beverwijk

De Siciliaanse heilige Sint-Agatha (feestdag: 5 februari) is sinds de tiende eeuw patrones van Beverwijk. En dus van de kerk in Beverwijk. In de loop van de eeuwen kwamen de gelovigen in meerdere kerkgebouwen samen voor de liturgie.

Na de Reformatie werd al in 1815 een katholieke kerk gebouwd aan de Peperstraat. Met toestemming van Koning Willem I. Rond 1920 werden opnieuw plannen gemaakt voor een nieuw kerkgebouw, nu aan de Breestraat. De parochie was in het bezit gekomen van een groot herenhuis uit 1750 van de katholieke Amsterdamse koopmanfamilie Waterschoot van de Gracht, die huis en grond in 1920 aan de parochie had gegeven. In de achtertuin van dat huis (tot 2012 pastorie) werd de nieuwe kerk gebouwd, waarvoor de architecten Joseph en zoon Pierre Jr. Cuypers werden aangetrokken. Zij ontwierpen voor Beverwijk een vergelijkbaar gebouw als voor Bussum. De bouw van de nieuwe Agatha begon in 1922 en begin april 1924 werd de kerk door de parochie in gebruik genomen. Op 19 mei van dat jaar consacreeerde de toenmalige bisschop de kerk. De kerk is gebouwd in een expressionistische

bouwstijl met invloeden uit de byzantijnse en vroegchristelijke architectuur. Het is een grote, achtzijdige koepel omgeven door grote en kleinere straalkapellen, allemaal gevormd als koepels. Het kerkinterieur (van hoogaltaar, de glas-in-loodramen, de mozaïeken en kruiswegstaties) zijn grotendeels van de hand van L. Lourijzen. De kerk werd in 1995 een rijksmonument. Begin deze eeuw vond een grote en ingrijpende restauratie plaats, maar de kerk is niet te missen in het straatbeeld van Beverwijk.

Sinds 1992 wordt in deze kerk ieder najaar een kerststal opgebouwd met levensgrote figuren van mensen en dieren, die eind december door honderden schoolkinderen en vele duizenden mensen wordt bezocht. ■

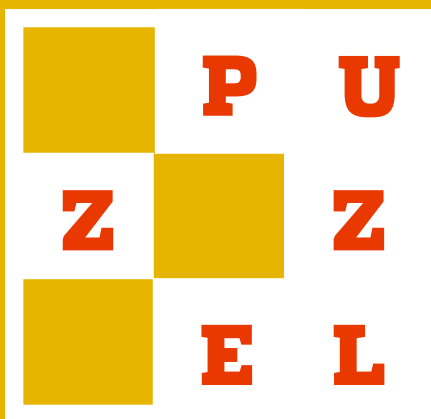
Jubileumboek
100 Jaar Agatha is
in de kerk verkrijg-
baar voor
€ 10,00.

Scan de QR-
code voor een
rondleiding
door de kerk.

Op zondag 8 december wordt de 25 meter lange Beverwijkse kerststal (waaraan sinds afgelopen september is gewerkt) geopend. Het thema voor dit jaar is: Licht in de duisternis. En op woensdag 5 februari 2025 wordt het parochiële feestjaar afgesloten.

1		2	3	4	5		6
	SK	7				SK	
8	9	SK	10		SK	11	
12		13			14		
15				SK	16		
17		SK	18	19	SK	20	
	SK	21			22	SK	
23							

Doe mee en maak kans op het boek *De vlieger en de vangster*. Leven in vertrouwen, zonder angst van Henri Nouwen.

We mochten honderden inzendingen ontvangen met de correcte oplossing van de zomerpuzzel 2024, namelijk: **Waar Rijn en Nahe samenkomen, zag Hildgard van Bingen het levende Licht in haar wakende dromen.** Hartelijk bedankt voor uw inzendingen (soms voorzien van mooie complimenten over ons magazine). De prijswinnaars zijn eind september in de kathedraal ontvangen. Niet gewonnen? Succes weer met deze puzzel!

Horizontaal

- 1 Dit fruit is nooit oud
- 7 Topspeelgoed van koraal
- 8 De maat van een letter
- 10 Sneeuwschuiver
- 11 Dit water bevat alleen klinkers
- 12 Pakt op afstand
- 15 Gevleugelde auto
- 16 Vliegenvanger
- 17 Bekend TV-merk op de radio?
- 18 Echt het laatste in een brief
- 20 In Engeland wordt dit nummer ontkend
- 21 Ziet eruit als een dode?
- 23 Een ros te water?

Verticaal

- 1 Met snorren vastbinden?
- 2 God in de mast?
- 3 Een edele buis?
- 4 Die insnijding komt verkeerd over
- 5 Damesmaat
- 6 Eetgerei van een knoeier
- 9 De Franse ploeg heeft geen inhoud
- 11 Kerkelijk stopwoordje
- 13 De Engelse marine is een edelgas?
- 14 Bekend magazine
- 19 Muziek in de paskamer
- 21 Onlangs
- 22 De stukken bewijzen het

Stuur uw oplossing (met vermelding van naam en adres) vóór 15 november naar: **Redactie SamenKerk, Postbus 1053, 2001 BB Haarlem.** Of mail naar: samenkerk@bisdomhaarlem-amsterdam.nl

Agenda

Wijzigingen voorbehouden

Oktober 2024

- 3 oktober** Gedachtenis H. Bavo, patroon van het bisdom
- 8 oktober** Bezoek bisschop aan dekenaat Hoorn (Wognum)
- 9 oktober** 75 jaar Justitiepastaat in Nederland (bijkomst in Utrecht) | www.justitiepastaat.nl | zie pag. 8-9
- 13 oktober** 28e zondag door het jaar A | Dag van de Gevangene | zie pag. 8-9
- 18 – 20 oktober** Tienerweekend BreakThrough (12-18 jaar) in Heiloo (thema: Met Maria) | www.jongekerk.nl
- 19 – 20 oktober** Missiezondag | deurcollecte Pauselijke Missiewerken | www.missio.nl | zie pag. 22

November 2024

- 1 november** Hoogfeest van Allerheiligen
- 2 november** Allerzielen
- 2 november** Katholieke Jongerendag 'Connect' (in Ede) www.jongkatholiek.nl | zie pag. 7
- 6 november** Alle heilige verkondigers van het geloof in onze streken
- 7 november** Hoogfeest van Sint Willibrord, patroon van Nederland

9 november Startdag Vastenactie 2025 bisdommen Haarlem-Amsterdam en Rotterdam in Voorschoten (10.00-13.30)

10 november 31^e zondag door het jaar A | Willibrordzondag deurcollecte voor de R.K. Vereniging voor oecumene | www.oecumene.nl | zie pag. 6

13 november Bezoek bisschop aan dekenaat Zaanstreek (Zaandam)

16 november Diakenwijding in Heiligdom O.L.V. ter Nood in Heiloo (aanvang: 11.00 uur)

17 november 32e zondag door het jaar B | Werelddag van de armen | tevens deurcollecte voor jongerenactiviteiten

24 november Hoogfeest van Christus Koning | diocesane WJD | www.jongekerk.nl

December 2024

1 december Eerste zondag van de Advent | nieuw kerkelijk jaar (C-jaar) begin van Adventsactie | www.adventsactie.nl

8 december Tweede zondag van de Advent

15 december Derde zondag van de Advent | zondag Gaudete

22 december Vierde zondag van de Advent

Hoe verzeker je
de gewelven van
de eredienst?

Elke kerk heeft een unieke betekenis. Stilte en reflectie gaan er hand in hand met vreugde en vieren. Zo'n plek waar de ziel thuiskomt is onvervangbaar. Maar niet onverzekerbaar, want met de specialistische kennis van Donatus wordt de herbouwwaarde van uw kerk nauwkeurig getaxeerd en verzekerd. Daarbij kunt u rekenen op deskundig preventieadvies. In geval van schade treden we daadkrachtig op en nemen we u veel werk uit handen. Zo blijft uw kerk verzekerd van een toekomst waar ook volgende generaties van kunnen genieten.

Nieuwsgierig? Ontdek meer op www.donatus.nl.

donatus

verzekert kerken en monumenten